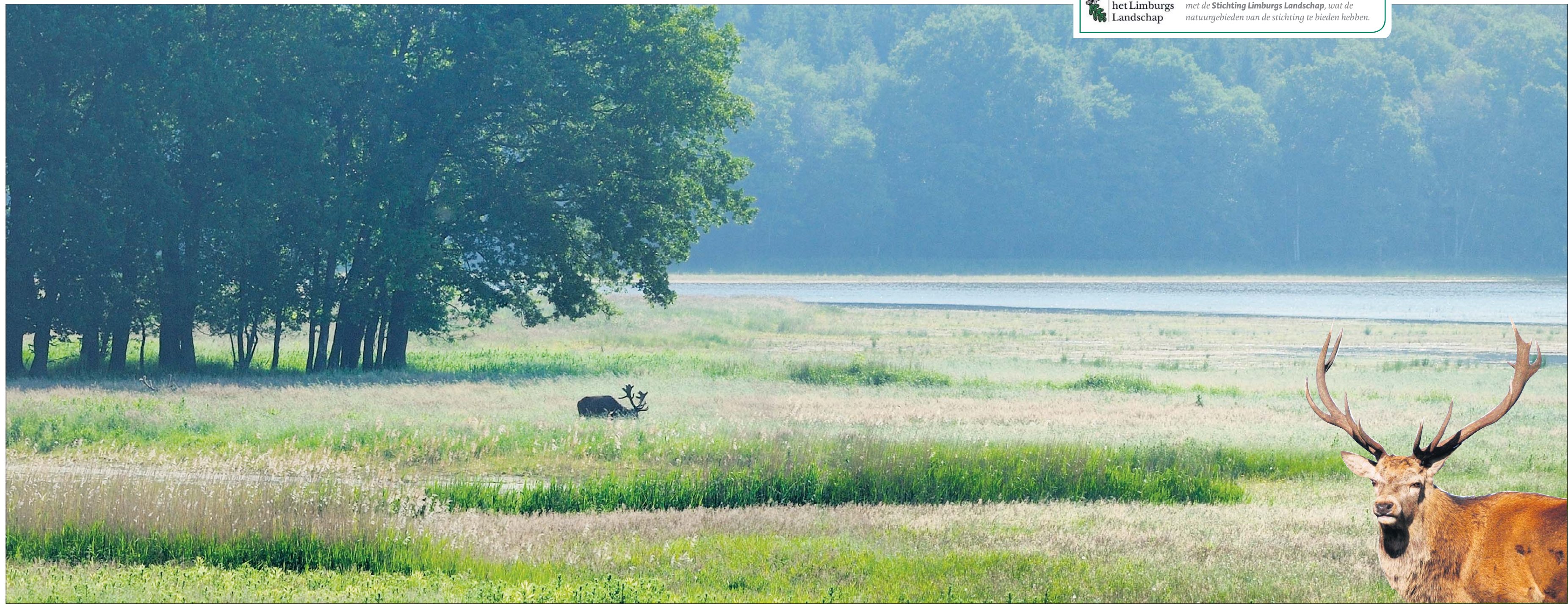

DE LIMBURGSE LANDSCHAPPEN DEEL 9

De redactie inventariseert in een gezamenlijk project met de Stichting Limburgs Landschap, wat de natuurgebieden van de stichting te bieden hebben.

foto's Jacques Peeters/Het Limburgs Landschap

Column

Groot wild in het vizier

Het viel me pas veel later op, maar ik moet al op tamelijk jeugdige leeftijd gefascineerd zijn geraakt door groot wild. Dat werd (helaas) niet veroorzaakt door de directe confrontatie met deze categorie van het buitenleven, maar door de boeken uit de schoolbibliotheek. Robin Hood, Arendsoog, Ivanhoe, Winnetou en Old Shatterhand. Mijn helden, toen. Die leefden ervan. Letterlijk. Van groot wild, bedoel ik. Om de zoveel pagina's werd er wel een hert, een everzwijn of een bizon neergehaald en aan het spit gestoken. Dat hoorde erbij.

Dus ook als wij de avonturen van onze boekenhelden buiten, in het bos of op de hei, naspeelden. Het kampvuur wilde dan nog wel lukken. Maar groot wild? Groter dan een haas of een konijn zag je ze bij ons niet. Met onze geïmproviseerde bogen probeerden we op het plaatselijke vuilstort zo nu en dan een pijl enigszins in de buurt van een rat te krijgen. Meestal lachten de ratten ons uit. En waarschijnlijk hadden we ons geen raad geweten als we er wél een geraakt hadden. Kortom: het was allemaal weinig heldhaftig.

Dat deed aan mijn fascinatie voor herten en wilde zwijnen niets af. Ik bleef hopen dat ik ze nog eens tegen het lijf zou lopen. Niet in de Zuid-Limburgse bossen. Die illusie liet ik al snel varen. Maar in de Meinweg of op de Veluwe? Dat zou toch moeten kunnen?

Het kón ook.

Maar het ging moeizaam. Eén wild zwijn in de Meinweg (op tamelijk grote afstand) en een sneuvelde jonkie - in streepjespyjama - langs een bospad op de Veluwe. Eén edelhert dat, opgeschrikt door een uitbundig kakelend groepje wandelaars, op de Veluwe een meter of twintig voor onze neus met denderend geweld door het struikgewas brak, met één machtige sprong het pad overstak en aan de overkant tussen de dennen verdween. De oogst van een twintigtal jaren. Schraal.

Was dat groot wild er niet of was ik er niet als het wild er wél was? Dat laatste speelde zeker een rol. Ik was, ben nog steeds, geen matineus type. En dan druk ik me nog eufemistisch uit.

Maar gelukkig zijn er inmiddels zóveel reeën dat ze zich, als je je maar rustig houdt, ook overdag laten zien. Wilde zwijnen wagen zich tot in de randen van de bebouwde kom. En omdat het vroege opstaan me met het vorderen der jaren steeds beter afgaat, heb ik inmiddels ook al heel wat edelherten in het vizier gehad. Vanaf de uitkijktoren in het Weerterbos. In het vizier van mijn verrekijker. Dat is meer dan genoeg. Ik ben zelfs in het diepst van mijn gedachten geen Robin Hood of Winnetou meer...

En dan zijn er de edelherten, natuurlijk. Prachtig om te zien, spectaculair om te horen. Maar ook nuttig. Want die edelherten zorgen er al grazend mede voor dat het halfopen en gevarieerde landschap van de Grashut, hun leefgebied, niet weer dicht groeit.

http://www.limburgs-landschap.nl/

GUUS URLINGS

Het domein van ■ het edelhert

Boem-pats middenin het Weerterbos lag de agrarische enclave de Grashut. Een boerderij met tientallen hectares grasland, een eiland van koeien en mest in het hart van een natuurgebied. Maar de Grashut - de naam is gebleven - ging ingrijpend op de schop en is nu het domein van het edelhert.

door Guus Urlings

Een herfstige septemberdag, vroeg in de ochtend, de uitkijktoren bij de Grashut in het Weerterbos. Het schemert nog, maar er is al genoeg licht om het etiket 'magistraal' te plakken op het uitzicht over een vlakke van gras, dras en plas, afgezoomd met randen bos, versierd met slierten mist. En dan is er, vanuit een van de bosranden, plotseling dat oergeluid. Rauw, ongepolijst, krachtig. Een burlend edelhert. Even later, als de bleke herfstzon de laatste restjes van de nacht heeft verjaagd, laat hij zich ook zien. Groot, machtig, een bonk spieren met een gewei. De kop gaat naar achteren. Weer dat geluid. Hunkerend, maar ook dwingend. Aan de andere kant van de vlakte, waar een zestal vrouwelijke dieren uit de mist is opgedoken, gaan de koppen even omhoog, dan weer omlaag, naar het voedzame gras. Je hoort het ze bijna denken: daar heb je hém weer...

Hoe anders zag het er een jaar of tien, vijftien geleden hier nog uit.

In de jaren 1800-1810 is het gebied rond de Grashut ontgonnen, en vervolgens is het tot tegen het einde van de 20ste eeuw in agrarisch gebruik geweest. Vanwege de leemhoudende bodem bleef het al tijd een nat gebied, dat alleen door uitgebreide drainage - een stelsel van sloten die afwaterden op de centrale lossing De Oude

Graaf - voor agrarische doelen, in hoofdzaak grasland, geschikt gemaakt kon worden. Had de uitkijktoren er toen al gestaan, dan was het uitzicht er een geweest van zwaar bemest gras - vooral eenvoudige raaigrasweiden - zonder dras en plas, zonder burlende edelherten, maar met grazende en loeiende koeien. Ander plaatje...

De overname van de Grashut - om precies te zijn: het pachtvrij maken van het gebied - in de jaren '90 door de stichting Het Limburgs Landschap, beheerder van het Weerterbos, was de eerste stap op weg naar een nieuwe, natuurlijke toekomst. De boerderij werd gesloopt, de graslanden werden aan hun agrarische bestemming onttrokken en anders - natuurvriendelijker - beheerd, waardoor een aantal vochtige gedeeltes zich al vrij snel ontwikkelden tot 'matig soortenrijke' graslanden, met onder meer veel pinksterbloemen. Maar Het Limburgs Landschap wilde méér. Onderzoek wees uit dat het gebied - gezien de omvang, de aaneengesloten structuur en de potentieel aanwezige natuurwaarden - prima kansen bood om ontwikkeld te worden tot een uitgestrekt moerasgebied, met tal van overgangen tussen voedselarme wateren, schrale oeverzones, wilgenstruweel en vochtige heide. Een gevarieerd gebied dus. Een gebied ook dat zich uitstekend zou lenen voor een andere wens van Het Limburgs Landschap: de herintroductie van het edelhert.

De herinrichting van zo'n omvangrijk gebied als de Grashut - rond de vijftig hectare - is geen kleutspel. Om te beginnen werd een kilometer of tien afrastering uit het terrein verwijderd, zodat er één groot aaneengesloten begrazingsgebied zou ontstaan. Om de gewenste afwisseling van terreintypes (nat-droog, voedselrijk-schraal) tot stand te brengen, moest de voedselrijke - want jarenlang bemeste - bovenlaag afgegraven worden, soms tot 20 à 30 centimeter diep, maar plaatselijk ook meer dan 70 centimeter. De vrijgekomen grond, ongeveer 108.000 kubieke meter, kreeg een passende (natuur)bestemming: de aanleg van de toegangen naar het ecoduct over de A2 aan de zuidkant van het Weerterbos. Op een aantal plaatsen is de zaag gezet in de bosranden, om geleidelijke overgangen te creëren tussen bos en open gebied. Bovendien zijn in het terrein twee wat diepere plassen uitgegraven die dienst kunnen doen als voortplantingswater voor amfibieën als de poelkikker, de alpenwatersalamander en - op iets langere termijn - de

boomkikker. Om verdroging van het gebied te voorkomen en de kans op ontwikkeling van waardevolle natte natuurtypes te verhogen, is in totaal bijna drie kilometer aan greppels en slootjes gedempt of afgedamd. Is dat alles? Nog niet. De beheerders van Het Limburgs Landschap besloten niet alles aan de natuur

zelf over te laten. Om de ontwikkeling van waardevolle plantengroei te versnellen en om te voorkomen dat allerlei ongewenste woekerkruiden het terrein binnen de kortste keren zouden veroveren, is ongeveer 80 procent van het geplagde gebied 'ingezaaid' - 'geënt' is misschien een betere term - met maaisel van bloemrijke graslanden